

تحلیل محتوای معنوی و تربیتی سوگ سروده‌های نری در مجالس عزاداری حسینی
شهر دهلران، استان ایلام

مهدی میرزایی^۱، فائزه جابری^۲

(تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۱۰/۳۰ - تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۵/۰۱/۱۵)

چکیده

سوگ سروده‌های حسینی، یک فراوری انسانی و غیر قدسی‌اند که متشکل از باورها و اعتقادات به‌پاسداشت فرهنگ، هویت و معارف حسینی بوده و مبتنی بر شعر روایی توصیفی (دوبیتی) است. پژوهش حاضر، از نوع تحقیقات کاربردی - تحلیلی و براساس منابع کتابخانه‌ای و به‌شیوه میدانی؛ مشاهده مستقیم و ثبت اشعار سوگ سروده‌های محلی زنان لر (چاپنه محرم و صفر) در مجالس عزاداری حسینی گردآوری شد. نتایج نشان داد که درون‌مایه معنوی و تربیتی سوگ سروده‌ها، شامل خداپاوری، توسل به حضرت سیدالشهدا امام حسین، اولاد و اصحابش، ارادت و احترام به مقام شامخ و ارزش الهی و معنوی امام حسین، اولاد و اصحابش، شکرگزاری و رضایت از قضا و قدر خداوند در حادثه عاشورا، صبر بر مصائب اهل بیت حسینی، نمایان کردن ظلم و شقاوت سپاه عمر بن سعد در دشت کربلا، صبر زینبی (س) و رشادت‌های اهل کاروان و شهدای دشت کربلا، به‌ویژه حضرت عباس، علی اکبر و قاسم، مظلومیت شهدای دشت نینوا، به‌ویژه حضرت امام حسین و علی اصغر، عشق، شور و تداوم راه و عزت حسینی

mmirza1000@gmail.com

faezehjaberi8113@gmail.com

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم تربیتی دانشگاه تهران؛

۲. نویسنده، پژوهشگر و فرهنگی

ظلم‌ستیزی، عافیت‌طلبی و طلب شفاعت از امام حسین علیه السلام بودند. همچنین در سوگ سرودها، بر مضامین مشترکی، همچون شیون و گریه، شهید و شهادت، اسارت، تشنگی، گهواره، خون، نیزه، خیمه و علم تاکید شده بود.

کلید واژه‌ها: ادبیات عامه، تحلیل محتوا، سوگ سروده حسینی علیه السلام، دهلران.

مقدمه

سوگواره^۱ و سوگ، از آن دسته آیین سنتی و فرهنگی است که مرزی نمی‌شناسد و در تاریخ بشری در بین اقوام مختلف مشترک بوده است. این سنت، از جمله آیین‌های ماندنی است که با گذشت زمان نه تنها فراموش و منسوخ نشده، بلکه بر اعتبار و جایگاه آن افزوده شده است. به نظر می‌رسد که این سنت‌های در راستای سوگ و سوگواری، جزء کهن‌ترین الگوهای است که ویژگی اصلی آنها، انتقال و تکرارپذیریشان در بین اقوام به طرق مختلف است. سوگ سروده^۲ در اوان پیدایش و گسترش، پایه‌پای مضمون‌های دیگر ادبی به تقلید از شعر فارسی، عربی و محلی به وجود آمد و در گذر زمان، انواع گوناگونی به خود گرفته است و ارتباطی تنگاتنگ با عواطف و تجربه‌های سرودخوان‌ها، جوشش از عمق قلب آدمی، صداقت و دوری از ریا و نداشتن انگیزه‌های مادی و سرودن رثا، تناسب موضوع آن با عاشورا و کربلا باعث شد تا سوگ سرودخوان‌ها، بیش از هر نوع شعری، مرثیه را مناسب‌ترین قالب برای بیان اندیشه‌های خود دربارهٔ محرم و عاشورا بدانند.

سوگواری‌های دینی یا همان عزاداری و برگزاری آیین‌های سوگ برای بزرگان دین، به‌ویژه سوگواری‌هایی در پیوند با محرم از مهم‌ترین عناصر شکل‌دهنده هویت شیعی است. شکوه روزافزون آیین‌های عاشورایی، نشان می‌دهد که این سنت داغ‌دیدگی باید از کارکردهای عمیق اجتماعی برخوردار باشد. می‌توان کارکردهای سوگواری‌های محرم را در افزایش روحیه انقلابی‌گری و اعتراض، بردباری در برابر مشکلات، تخلیه رنج،

1. Mourning
2. Mourning Song

افزایش انسجام اجتماعی، برقراری پیوندهای میان نسلی، افزایش کنترل اجتماعی، رویت‌پذیری و بازنمایی هنرهای شیعی مشاهده کرد (صادق‌نیا و ربانی، ۱۳۹۳: ۷۳).

شرح آلام و مصائب دشت کربلا، یکی از پرتالیف‌ترین موضوع‌های تاریخی است که در هیچ‌موضوع تاریخی بدان اندازه کار نوشتاری انجام نگرفته است؛ چرا که در هیچ‌موضوعی، آن‌قدر تقاضا وجود نداشته است. افزون بر انگیزه‌های دینی، زنده‌بودن واقعه عاشورا در یادها و خاطره‌ها در قالب نگارش و خوانش سوگ حسینی علیه السلام^۱ را نیز می‌توان از مهم‌ترین انگیزه‌ها در این زمینه برشمرد. سرو و سوگواری زنان در میان اقوام ایرانی، همواره با لایه‌هایی از احساس فرهنگ و حافظه جمعی همراه بوده است. سروخوانی زنان در واقع، شکلی از بیان عاطفی است که با صدایی لرزان، ریتمی کند و ناله‌وار و واژگانی آمیخته با اشک و سوگ و غم بیان می‌شود. آوای زنان، همدردی می‌ورزند، اندوه خود را تخلیه می‌کنند و با جماعت سوگواره پیوند احساسی برقرار می‌سازند (مرادی بهمئی، ۱۴۰۳: ۷۱).

سوگواری دینی یا همان عزاداری و برگزاری آیین‌های سوگ برای بزرگان دین، به‌ویژه سوگواری‌های در پیوند با مُحَرَّم از مؤلفه‌های اثرگذار در شکل‌گیری هویت شیعه است. رخدادی که همه‌سال بر گونه‌گونی و فراوانی‌اش می‌افزاید و میلیون‌ها انسان در عراق، ایران، هند، بحرین، پاکستان و دیگر مناطق جهان، با برگزاری شورانگیز آن بخشی از هویت دینی خود را نمایان می‌کنند و نیز به‌پایایی و بازسازی هویت شیعی کمک می‌نمایند. شاید، بتوان این پویایی را مدیون کارکردهای آیین‌های سوگ در پایایی و نظم جامعه دانست؛ زیرا بنا بر منطق کارکردگرایی، یک‌وضعیت فرهنگی تا زمانی که دارای کارکرد اجتماعی است از پویایی و هیجان اجتماعی نیز برخوردار خواهد بود؛ به این معنا که نظام‌های فرهنگی و اجتماعی تا وقتی که دارای کارکرداند، وجود دارند و اگر روزی کارکرد خود را از دست دهند، رو به فراموشی و خاموشی خواهند رفت. سوگواری در میان شیعه، دارای ریشه‌های عمیقی است که از قرن‌ها پیش و حتی عصر امامان معصوم علیهم السلام بوده و هنوز هم یک‌کنش گسترده و جریان‌ساز اجتماعی و دینی

است. این بدان معناست که سوگواری دینی در جوامع شیعی دارای کارکردهای آشکار و پنهانی است که آن را ماندگار کرده است.

مراحل سوگواری و عزاداری حسین علیه السلام را می‌توان به سه دوره تقسیم کرد که عبارت‌اند از: ۱. از ابتدا تا سقوط بغداد به دست هلاکوخان؛ ۲. از سقوط بغداد تا شروع عصر جدید؛ ۳. از شروع عصر جدید تا امروز (محرمی، ۱۳۸۲: ۳۵۵).

سوگواری زنان لر که به «چاینه»^۱ معروف است، بازخوانی هویت قومی است که به‌درازای تاریخ قدمت دارد. چاینه و مویه، هویت تاریخی قوم «لر» است که در هویت‌بخشی این قوم، نقش بزرگی داشته و معرف و شاخص این قوم در تاریخ بوده است. گسترش چنین مراسم‌هایی، باعث بازتولید در زمینه این آئین‌های بومی و محلی می‌شود که در دنیای مدرن می‌تواند برای حفظ هویت لر زبانان نقش اساسی داشته باشد. خواندن «چاینه» با همراهی سُرنا و دهل و گاهی با مراسم چم، تسلی‌بخش غم مردمان لر است. چاینه از آوازهای کهن ریشه‌دار زاگرس‌نشینان، از موسیقی‌های باستانی است که نمونه‌های آن را می‌توان در بین کردها، به‌ویژه در مناطق ایلام و کرمانشاه نیز یافت. چاینه از آوازهای کهن ریشه‌دار زاگرس‌نشینان است که خاستگاه آن را بایستی اطراف رود سیمره دانست. درون‌مایه مور، کاملاً حزین و اندوهناک است. سوزناکی آن هم در وصف مصیبت‌های بزرگ، چون مرگ عزیزان، سرداران و بزرگان قومی و دین است. لُر‌ها در مراسم رسمی سوگواری برای عزیزانشان و روی جنازه و قبر از دست‌رفتگان خود چاینه می‌خوانند. در مراسم عزاداری امام حسین علیه السلام^۲ در ماه محرم و ماه صفر، معمولاً یک یا دو و گاهی چندین زن با هماهنگ‌کردن ریتم صدایشان با یکدیگر در رثای تازه شهدای دشت کربلا چاینه و مویه می‌خوانند و بقیه زن‌ها گریه می‌کنند. چاینه حسینی علیه السلام، بخشی از شعر و ادبیات لری را تشکیل می‌دهند که سینه‌به‌سینه روایت شده‌اند و برخی هم مکتوب شده‌اند. سوگ‌های لری و ابیات چاینه، علاوه بر جایگاه مهم آنها در حوزه ادبیات و موسیقی، در حوزه مردم‌شناسی هم

1. Chayneh

2. Mourning Imam Husayn

حرف‌های زیادی برای گفتن دارند. خواندن این نوع شعر لری در ماه محرم، که بیشتر از سوی زنان خوانده می‌شود، مقام خاصی دارد. مقام چاینه و مویه، یکی از مقام‌های آوازی در موسیقی لر است که متر آزاد دارد. در بعضی ابیات با وجود هم‌آو بودن دو مصرع شعر، گاه سیلاب‌های مصرع اول و دوم برابر نیستند که در خواندن درست می‌شود. در زمان خواندن سوگ‌های لری و ابیات چاینه در مجلس عزاداری حسینی علیه السلام، با وجود مصیبت و فضای سنگین غم و اندوه، نکات گوناگونی را باید مدنظر داشت. بنابراین، می‌توان گفت که چاینه‌خواندن، اجرای زنده دشواری است و درایت و مهارت توأمان را می‌طلبد. به‌زنی که ابیات سوگ‌های لری و ابیات سرموه را شروع می‌کند، (سرْمُووه آر) گفته می‌شود و زنان دیگر با گریه و صدایی سوزناک مصرع دوم یا قسمت پایانی شعر را با او هم‌خوانی می‌کنند. (دنگ گریوه قشنگ)، توصیفی است برای زنی که با صدای خوش و به‌خوبی، اشعار را می‌خواند. اشعار، متناسب با موقعیت خاص سوگ و عزای شهدای دشت کربلا خوانده می‌شوند و انتخاب ابیات بسته به این‌که شهید دشت کربلا مرد باشد یا زن، پیر باشد یا جوان و... فرق می‌کند. گاه به‌موقعیت و جایگاه شهید اشاره می‌شود و در میان اشعار نام فرزندان و بازماندگان او را ذکر می‌کنند و از دیگر درگذشتگان خانواده و جد و آبا و اجداد او هم یاد می‌کنند. باید گفت: چاینه، یکی از نشانه‌های غنی فرهنگ قوم لر و ادبیات منطقه زاگرس‌نشین از سوز غمناک عاشقانه و دلتنگی، عرفانی، معنوی، اخلاقی و تربیتی به‌شکل سوزناک برای تسلی در پی فرد متوفی و یاد و خاطره و مظلومیت شهدای دشت نینوا هم موج می‌زند. این پژوهش با معرفی بیشتر این آیین شعرخوانی، به‌بررسی و تحلیل آن‌دسته از اشعار و ابیاتی می‌پردازد که بیشترین فراوانی در بین زنان لر در مجالس و محافل حسینی علیه السلام را دارد تا از این رهگذر برای حراست از فرهنگ بومی مردم این مرز و بوم، که از فرایض معنوی و سند هویت است، قدمی بردارد و حفظ فرهنگ و معارف حسینی علیه السلام و نشان دهد که چهره واقعی فرهنگ مردم ایران زمین از چه ظرافت، زیبایی و قداستی برای حفظ نام و اشاعه فرهنگ و معارف حسینی علیه السلام برخوردار است. گفتنی است اشعاری که به‌عنوان نمونه آورده شده‌اند، بیشتر شفاهی بوده و با توجه به تفاوت‌های لهجه‌ای بین مردمان لر

و نانویس بودن اشعار، ممکن است با تفاوت در تعدادی محدودی از واژگان مواجه باشد. نویسنده مقاله در پی رسیدن به اهدافی همچون، شناسایی قوم لر و ادبیات شفاهی چاینه، پی بردن به غنای فرهنگی و موسیقایی ادبیات شفاهی و پیوند عمیق آن با زندگی مردمان قدیم و بازتاب آن در ادبیات عام غرب کشور، به ویژه در ادبیات چاینه حسینی علیه السلام، فراهم شدن زمینه برای زنده کردن دوباره این سنت ادبی در میان نسل‌های امروزی و پیوند نسل امروز با دیروز، آشنایی دیگر اقوام ایرانی با ادبیات و فرهنگ عامه مردم غرب کشور، به ویژه مردمان لر زبان حوزه جنوب استان ایلام، از جمله ابیات چاینه حسینی علیه السلام در بین زنان لر زبان ایل کاهیرده (کایدخورده) در شهر دهلران و در نهایت نشر و اشاعه این ابیات در راستای زنده نگه داشتن فرهنگ و معارف حسینی علیه السلام، یاد و خاطره شهدای دشت کربلا برای نسل امروزی است.

مروری بر پیشینه پژوهش

محلاتی و حسن زاده، پژوهشی را با نام «سوغ سروده‌های حسینی علیه السلام» انجام دادند که نتایج تعیین کرد در سوگ سروده‌ها، محتواها شامل، تعهد دینی، عاطفه سرشار و عشق به امام حسین بودند (۱۴۰۰: ۷). مویزچی و مرتضوی، پژوهشی را با نام «خوانشی از عزاداری حسینی علیه السلام به مثابه یک سبک زندگی» انجام دادند که نتایج نشان داد محتوای سوگ‌واره‌های حسینی علیه السلام در ارتباط و پیوند با زندگی روزمره است و سبک پدیدارشناسی آن، امر لئفسی (برای من) خواهد بود و از الگوی استعلایی تبعیت نمی‌کند و عزاداری به عنوان یک سبک زندگی فراگیر بوده و از محدودیت‌های یک مناسک آیینی خارج می‌شود و از گزاره‌های قوام‌بخش و ایجابی برای یک سبک زندگی عینی و ساخت مناسبات جدید در زندگی روزمره خواهد بود (۱۴۰۱: ۳۶). عابدینی، پژوهشی را با نام «جستاری بر مرثیه‌ها و سوگ سروده‌های عاشورایی» انجام داد که نتایج نشان داد رثای سوگ امام حسین علیه السلام، یکی از اثرگذارترین و پرمخاطب‌ترین مرثیه‌هاست و در ادب فارسی و عربی بسیار مورد توجه قرار گرفته و بر مضامینی، همچون مظلومیت اهل حرم حسینی علیه السلام، شجاعت سپاه حسینی علیه السلام و صبر و نمایان کردن

چهره واقعی یزیدان آن زمان بعد از واقعه عاشورا تأکید شده است (۱۴۰۲: ۹۸). شبستری، پژوهشی را با نام «سیر تطور سور و سوگ از آدم علیه السلام تا امام حسین علیه السلام» انجام داد که نتایج نشان داد اشکال فردی، جمعی، حماسی، انقلابی، قومی، دینی، آیینی، ملی و جهانی، در سوگ سروده‌ها نمایان است و شناخته‌ترین سوگ‌ها، سوگ سیاوش در ایران و عزای سیدالشهدا علیه السلام است (۱۴۰۲: ۳۱۲). حسینی، پژوهشی را با نام «آیین‌های سوگواری در دوره صفوی و بررسی درون‌مایه و مضامین مشترک در بین آنها» انجام داد که مشخص شد هنر نگارگری، بخش عمده‌ای از این آیین‌ها را به‌تصویر کشیده است. مقام و ارزش قیام امام حسین علیه السلام، مظلومیت امام حسین علیه السلام و اولاد و اصحابش، شقاوت سپاه کفر و بر ملاکردن چهره یزید در شام از مهم‌ترین درون‌مایه‌های سوگواری‌ها بودند و در سوگ سروده‌ها، سنت‌ها و آیین‌های مشترک، همچون گریه و فغان، موی‌کندن، سیاه‌پوشی، سینه‌زنی و علم‌گردانی و نواختن آلات موسیقی (طبل، شیپور، نی، سنج و دف) همراه بوده است (۱۴۰۳: ۸۳). آلالق^۱، پژوهشی را با نام «سوگواری حسینی علیه السلام در ایران در بین عهد صفویه و قاجار» انجام داد. در بخش کوتاهی از نتایج این پژوهش مشخص شد که توسل به امام حسین علیه السلام، شجاعت، مظلومیت و تداوم به‌راه و عشق امام حسین علیه السلام حتی تا به امروز از مهم‌ترین سوگ سروده‌ها بودند (۲۰۲۳: ۲). بسیگت و سیمسک آرسلان^۲، پژوهشی را با نام «ادبیات و مناسک مرگ، غم و اندوه در بین خانواده‌ها» انجام دادند که نتایج مشخص شد، حمایت اجتماعی از خانواده متوفی، تقویت ارتباطات و تعاملات خانواده‌ها در جهت انسجام بین نسلی، حس تعلق و آمادگی برای پذیرش مرگ از مهم‌ترین عوامل موثر و اهمیت ادبیات و مناسک آیین‌های مرگ و غم و اندوه از جمله سوگواری است (۲۰۲۴: ۶۴۴). در مطالعه و بررسی پیشینه، مشخص شد که میان نتایج مطالعات صورت‌گرفته، به‌نوعی هم‌خوانی مطلوبی وجود داشته است. نکته مهم دیگر اینکه، متأسفانه تحقیقات مدون و جامع درباره موضوع سوگ سروده‌های لری، به‌ویژه در حوزه مصائب حسینی علیه السلام در

1. Alalaq, A.S
2. Basyigit, O. Simsek Arslan, B

کشور نشده است و فقر منابع در این زمینه احساس می‌شود. جنبه نوآورانه پژوهش حاضر، این است که اشعار منتخب و پُرطرفدار و پُرکاربرد سوگ سروده‌ها در مراسمات و آیین‌های عزاداری حسینی علیه السلام در بین خانواده‌ها و در مجالس و محافل در فراق شهدای دشت کربلا از سوی زنان چاینه‌سُرا، مورد تحلیل کیفی قرار گرفته‌اند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، به روش تحلیل محتوا^۱ به صورت کیفی انجام شده و در تحلیل محتوا از طرح برآورد پدیده‌ها و معانی در اشعار در متن داده‌های سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام استفاده شده است. تحلیل کیفی برای تفسیر معنا، از محتوای داده‌های متن مورد استفاده قرار گرفته است. در این پژوهش، از تحلیل کیفی از نوع تلخیصی^۲ که با هدف فشرده‌سازی متن محتوای اشعار سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام با تعیین معنا و با مفهوم تربیتی روشن و آشکار و همچنین گنجاندن و بسط معانی و موضوعات پنهان در اشعار سوگ سروده‌های چاینه با روش قیاسی استفاده شده است. داده‌ها بر حسب توصیف و معنای محتوای تربیتی اشعار سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام با توجه به منطق تحلیل محتوای کیفی اتخاذ شده است که رایج‌ترین شکل آن، توجه به محتوای درون متنی اشعار با توجه به معنا و بار مضمونی اشعار است. تحلیل محتوا، معنایی است و اشاره به مؤلفه‌های محتوایی درون متنی اشعار سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام از منظر تربیتی دارد. تحلیل محتوای کیفی کمک می‌کند تا در هنگام تهیه و تدوین و گزینش و انتخاب اشعار سوگ سروده‌های چاینه تصمیمات عاقلانه‌ای اتخاذ شود. تحلیل محتوای کیفی، یک روش پژوهش منظم، برای توصیف و تفسیر کیفیت عینی و متوازن متون یا مقایسه پیام‌ها و ساختار محتوا با اهداف است. تحلیل محتوای کیفی کمک می‌کند تا مفاهیم، اصول، نگرش‌ها، باورها و کلیه اجزاء مطرح شده در قالب اشعار سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام مورد بررسی تحلیلی و ارزشیابی قرار گیرند.

1. Content Analysis
2. Summary

بر این اساس، پژوهش در دو مرحله انجام می‌شود؛ نخست، برای استخراج موارد مشترک و مهم با رویکردی کل‌نگر درباره اشعار سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام در گویش‌های لری پرداخته شده، سپس محتوای اشعار سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام بررسی و تحلیل معنایی و مضمونی شده است. این پژوهش از نوع تحقیقات کاربردی و به شیوه تحلیلی است. روش جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز نیز از منابع کتابخانه‌ای، محتوای تربیتی اشعار سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام که به روش میدانی به صورت مشاهده مستقیم^۱ و ثبت اشعار سوگ سروده‌های چاینه حسینی علیه السلام در جلسات و هیئت‌های خانگی برگزاری این آیین در جمع عزاداری‌های خانواده‌ها و همچنین مجالس و محافل حسینی علیه السلام در بین طوایف مختلف لری و در بین زنان چاینه سرا لری ایل کاهیرده در شهر دهلران گردآوری شده و در بخش ژرف‌ساخت <اندیشه و معنی> تجزیه و تحلیل کیفی شده است.

بحث و بررسی محتوای ابیات اشعار سوگ سروده (چاینه لری) حسینی علیه السلام

در ادامه، ۱۱ نمونه همراه با ترجمه فارسی از ابیات رایج و مرسوم چاینه حسینی علیه السلام در بین زنان چاینه‌سرا با گویش لری ایل کاهیرده در مجالس عزاداری حسینی علیه السلام شهر دهلران با محتوایی از حیث معنوی و تربیتی^۲ آورده شده است.

۱. سید و ... سید و سالار دینی یا حسین / سید و ... سید و سالار دینی یا حسین

افتوه ... افتوه پاک زمینی یا حسین / افتوه ... افتوه پاک زمینی یا حسین

ذوالفقار شیر حق دست تونه / خوت صراط المستقیم یا حسین

دین و ایمونم به قریون حسین / هرچه دارم دی فدا جون حسین

آرمون ... آرمون داشتم منه کرب و بلا

او ای بردم سی عزیزون حسین / او ای بردم سی عزیزون حسین

داغ عباس کشی یا اکبرت؟ / داغ عباس کشی یا اکبرت؟

تش منه دنیا و آنچه هد منس / قتلگاه ... قتلگاه چی لاله کردن پر پرس

1. Direct View

2. Spiritual, educational

روز عاشورا که دیلق بی زمین / روز عاشورا که دیلق بی زمین
 از مسلمونی نبردن اهل کین / دی حیا... دی حیا و شرمسون نی بید خدا
 زینوو... زینوو ڈریل کشیدن ری زمین / زینوو... زینوو ڈریل کشیدن ری زمین
 غل غل لشکر اویده کربلا / غل غل لشکر اویده کربلا
 دور چادرها ای خدا / دور چادرها ای خدا
 او ندارن... او ندارن بچیل و اهل حرم
 دست عباس... دست عباس به شمشیری جدا / دست عباس به شمشیری جدا
 وا مصیبت سی حسین بی کسم / وا مصیبت سی حسین بی کسم
 مشکل اونه بهلن تا رسم / مشکل اونه بهلن تا رسم
 هر دو دستام... هر دو دستامه بریدن چاره نی
 هر چه کردم سی خدا هم یو بسم / هر چه کردم سی خدا هم یو بسم
 چی کموتر هر دو بالم سهدنه / چی کموتر هر دو بالم سهدنه
 من دلم تش وندن و غم پهدنه / من دلم تش وندن و غم پهدنه
 ما محرم... ما محرم زم بره شودی خدا / هر دو لوهامه به دشکن دهدنه
 هر دو لوهام... هر دو لوهامه به دشکن دهدنه

***** ترجمه فارسی *****

سید و... سید و سالار دینی یا حسین علیه السلام / سید و... سید و سالار دینی یا حسین علیه السلام
 خورشید... خورشید پاک زمینی یا حسین علیه السلام / خورشید... خورشید پاک زمینی یا حسین علیه السلام
 ذوالفقار شیر حق دست تو است / خودت صراط المستقیم یا حسین علیه السلام
 دین و ایمانم به قربان حسین علیه السلام / هر چه دارم دیگه فدای جان حسین علیه السلام
 آرزو... آرزو داشتم توی کربلا
 آب می بردم برای عزیزان حسین علیه السلام / آب می بردم برای عزیزان حسین علیه السلام
 داغ عباس علیه السلام رو تحمل کنی یا داغ اکبرت علیه السلام را؟ / داغ عباس علیه السلام رو تحمل کنی یا داغ
 اکبرت علیه السلام را؟
 آتش در دنیا و آنچه هست توش / قتلگاه... داخل قتلگاه مثل لاله پر پرش کردن
 روز عاشورا که دود گرفته بود زمین / روز عاشورا که دود گرفته بود زمین
 از مسلمانی نبردن اهل کینه / دیگه حیا... دیگه حیا و شرمشان نبود ای خدا

زینب(س) و..... زینب (س) و دختران را کشیدند روی زمین/ زینب(س) وزینب (س) و دختران را کشیدند روی زمین
 غلغله‌ی لشکر آمده کربلا/ غلغله‌ی لشکر آمده کربلا
 دور چادرها ای خدا/ دور چادرها ای خدا
 آب ندارند ﷺ آب ندارند بچه‌ها و اهل حرم
 دست عباس ﷺ دست عباسم ﷺ به شمشیری جدا شد/ دست عباسم ﷺ به شمشیری جدا شد
 وا مصیبت برای حسین ﷺ بی کسم/ وا مصیبت برای حسین ﷺ بی کسم
 هر دو دستام هر دو دستام رو بریدن چاره نیست
 هرچه کردم برای خدا، هم این برام کافیه/ هرچه کردم برای خدا، هم این برام کافیه
 مثل کبوتر هر دو بالم را سوزانده‌اند/ مثل کبوتر هر دو بالم را سوزانده‌اند
 توی دلم آتیش گذاشتن و غم پخته‌اند/ توی دلم آتیش گذاشتن و غم پخته‌اند
 ماه محرم ماه محرم از من می‌برد شادی ای خدا
 هر دو لب‌هام ... هر دو لب‌هام رو با نخ دوخته‌اند/ هر دو لب‌هام رو با نخ دوخته‌اند.

۲. سی حسین خاکانه وا در سر زینب / سی حسین وا سینه محکم تر زینب
 چی تونی دین خدانه زنده کرد/ گل به سر سی روده پیغمبر زینب
 یا حسین! یا حسین سی تو دلم تش وست منس/ یا حسین! یا حسین سی تو تیام خین وست منس
 ما محرم هم دووارته دی اوی / تش به دنیا شور و شوقت وست منس
 یا علی! یا علی کاشکی بو ویدی کربلا / ذوالفقارت در بدویی سی خدا
 کاشکی رودت حسین تینا نبی / یک به یک سر کافرون کردین جدا
 سی حسین خاکانه وا در سر زینب/ سی حسین وا سینه محکم تر زینب
 چی تونی دین خدانه زنده کرد / گل به سر سی رود پیغمبر زینب
 کافرون دستا به شمشیرن همه / اونه بستن تشنه دلگیرن همه
 بچیلیم؛ عباس! دی او زت ایخون/ ار نیوری تشنه میرون همه
 یا حسین! یا حسین تهنا و بی کس خوت تونی/ یا حسین! یا حسین لو تشنه‌ی صحرا تونی
 لول خوم! لول خوم سی سرور سالار دین/ یا حسین کشتی سعادت خوت تونی
 سی حسین خاکانه وا در سر زینب/ سی حسین وا سینه محکم تر زینب

گل چی تونی دین خدانه زنده کرد/ به سر سی رود پیغمبر زنی
 یا حسین دین خدا زت رو گِرف/ یا حسین لاشم به عشقت تو گِرف
 دل گرون و ظلم بی حد کافرون/ روز روشن پوی دلاسون شو گِرف
 عشق عالم سوزم ای یاد حسین/ تش به جونم ایونه یاد حسین
 ار مسلمونی بزین سینه که وا/ هر محرم دی کنی یاد حسین
 یا حسین دیدی چه رسمی داشتن/ اول ای خونن دو یوم
 دنگِ فنگِ مردم کوفه چنه/ تا قیامت ظلم و خوری کاشتن
 سی حسین خاکانه وا در سر زنین / سی حسین وا سینه محکم تر زنین
 چی تونی دین خدانه زنده کرد/ گل به سر سی رود پیغمبر زنین

***** ترجمه فارسی *****

برای حسین علیه السلام خاکها رو باید در سر زنید/ برای حسین علیه السلام باید سینه محکم تر زنید
 چون تویی دین خدا را زنده کرد/ گل به سر برای فرزند پیغمبر صلی الله علیه و آله زنید
 یا حسین علیه السلام! یا حسین برای تو دلم آتیش افتاد توش/ یا حسین علیه السلام! یا حسین برای تو
 چشمهام خون افتاد توش
 ماه محرم باز هم دوباره دیگه اومد/ آتش به دنیا شور و شوق تو انداخت توش (شور و شوق
 تو آتش انداخت توی دنیا)
 یا علی علیه السلام! یا علی علیه السلام کاشکی می آمدی کربلا / ذوالفقارت را می چرخوندی برای خدا
 کاشکی فرزندان حسین علیه السلام تنها نبود/ یک به یک سر کافران را جدا می کردین
 برای حسین علیه السلام خاکها رو باید در سر زنید/ برای حسین علیه السلام باید سینه محکم تر زنید
 چون تویی دین خدا را زنده کرد / گل به سر برای فرزند پیغمبر صلی الله علیه و آله زنید
 کافران دستها به شمشیرند همه/ آب را بستند؛ تشنه دلگیرند همه
 بچه هام، ای عباس علیه السلام! دیگه آب ازت می خوان/ اگر نیاری از تشنگی می میرن همه
 یا حسین علیه السلام! یا حسین علیه السلام تنها و بی کس - خودت - تو/ یا حسین علیه السلام! یا حسین علیه السلام لب
 تشنه ی صحرا تویی
 ای حیفم! حیفم برای سرور سالار دین/ یا حسین علیه السلام کشتی سعادت خود تویی
 برای حسین علیه السلام خاکها رو باید در سر زنید/ برای حسین علیه السلام باید سینه محکم تر زنید
 چون تویی دین خدا را زنده کرد/ گل به سر برای فرزند پیغمبر صلی الله علیه و آله زنید

یا حسین علیه السلام دین خدا از تو راه گرفت (جاری شد) / یا حسین علیه السلام تنم به عشقت تب گرفت
بار دل سنگین است و ستم بی اندازه از طرف کافران انجام می شود / روز روشن همه دل هاشون
شب گرفت

عشق عالم سوزم ای یاد حسین علیه السلام / آتش به جونم میداره یاد حسین علیه السلام
اگر مسلمان هستی بزن سینه / که باید هر محرم یاد حسین کنی
یا حسین علیه السلام دیدی چه رسمی داشتن / اول تو را می خوانند و دوم هم همین طور
ادا اطوار (بازی در آوردن) مردم کوفه برای چیه؟ / تا قیامت ظلم و خواری کاشتند
برای حسین علیه السلام خاکها رو باید در سر زنید / برای حسین علیه السلام باید سینه محکم تر زنید
چون تویی دین خدا را زنده کرد / گل به سر برای فرزند پیغمبر صلی الله علیه و آله زنید.

۳. سیل چشیات سوخت سخونم اصغر / اء تشنه لو وبی زبونم اصغر
دء کربلا مهمون کوفیونی / دء تشنه ای دء حال جنگ وا جونى
دونم روله که خیلی مهربونی / چی سربازیه کنار مه می مونی
تیا آساره آسمونم اصغر / اء تشنه لو وبی زبونم اصغر
ء کوفیو اء طفل شیر خوار / خطا و تقصیر و گناهی ناره
نه قدرتی داره نه مرد جنگه / نه غیر گهواره پناهی داره
داغ تو تش مونه دء جونم اصغر / اء تشنه لو و بی زبونم اصغر
دونی خدا، اصغر نازنینم / دء خى شناوره دء راه دینم
تا که زنه بئمونه دین و ایموء / مه دء عزای نوگلیام می شینم
قسمتته که بی تو بئمونم اصغر / اء تشنه و بی زبونم اصغر
دء خین تو پر موء دس بابات / می وئنی اء گلم دو چش زیبات
چش وء ره مئنه دالکت دء خیمه / خینه دلش دء التماس چشیات
بی تو چطور زئنه بئمونم اصغر / اء تشنه لو و بی زبونم اصغر
کشتنه اء خدا همه کئسونم / چینه گلیام مئه تئنا باغبونم
محاله سازش وا اء دوشمئنه پست / وا افتخار مئه می گذرم دء جونم
حلق تو ننگ دوشمئنونم اصغر / اء تشنه لو و بی زبونم اصغر

***** ترجمه فارسی *****

نگاه چشمانت، استخوانم را سوخته ای اصغر ع / ای تشنه لب و بی زبان ای اصغر
در کربلا مهمان کوفیان هستی / در تشنگی هم در حال جنگ با جانت هستی
می دانم ای دلبندم که خیلی مهربان هستی / مثل سرباز کنار من می مانی
تنها ستاره آسمانم ای اصغر / ای تشنه لب و بی زبان ای اصغر
ای کوفیان این طفل شیرخوار / خطا و تقصیر و گناهی نداره
نه قدرتی دارد نه مرد جنگ است / نه غیر از گهواره پناهی نداره
داغ تو آتش در جانم انداخته ای اصغر / ای تشنه لب و بی زبان ای اصغر
میدانی ای خدا که اصغر نازنینم / در راه دی در خون شناور است
تا زنده باند دین و ایمان / من در عزای نوگل هایم می نشینم
قسمت من هست که بی تو ای اصغر بمانم / ای تشنه لب و بی زبان ای اصغر
از خون تو دست بابایت پُر می شود / دو چشمان زیباست را می بندی
مادرت در خیمه چشم به راه مانده / از التماس چشمهایت دلش خون است
بی تو چطور زنده بمانم اصغر / ای تشنه لب و بی زبان ای اصغر
ای خدا همه کس های من را کشتند / گل های من رفتند و من تنها باغبانم
محال است با این دشمنم سازش کنم / از جانم با افتخار می گذرم
حلق تو ای اصغر ننگ دشمنانم است / ای تشنه لب و بی زبان ای اصغر

۴. آسمون و زمینه ده ماتمه / ده عزای عزیز فاطمه
رسسه ماه ماتم و عزا / موسم عاشقی محرمه
ها میا لشکری ده عاشقو / بیرق یا حوسه وه دسشو
عاشق و جو وه کف ده راهتن / انس و جن و ملک ده آسمو
می گریوم وه یاد کربلا / اسر زینب میون قتلگا
پیکر آسمو وه ری زمی / راس خورشید دل وه نیزیا
تش گریته دلم ده داغ تو / مرغ دل ها میا سراغ تو
تا ده بند قفس رها بوئه / پر بیره ده مین باغ تو
عشق پاک تو نور راهمه / غصه نی تا حرم پناهمه

تا امیرم تونی ده دوشمنو/ ده دلم نی هراس و واهمه
تا ابد ده مسیرم حوسه/ تا امیری اسیرتم حوسه
دس وه دامون ساقی حرم/ مه گدای فقیرتم حوسه
مین دریای تار بی کسی/ دونم آقا منه هنارسی
هیئت کشتی نجاتمه/ تو وه داد دل مه می رسی
درد و درمونمه غم حوسه/ دین و دونیامه ماتم حوسه
آرزومه بمیرم آخرش/ زیر او سایه پرچم حوسه
مهدی ای وارث ولا بیا/ ای تو تفسیر هل اتی بیا
مرنه می جوشه تا ظهور تو/ خین غربت ده کربلا بیا

***** ترجمه فارسی *****

آسمان و زمین در ماتم هستند / در عزای عزیز فاطمه (س)
رسید ماه ماتم و عزا/ موسم عاشقی و ماه محرم است
لشکری از عاشقان دارد از راه می رسد/ پرچم یا حسین علیه السلام در دستشان است
عاشق و جان بر کف در راه هستند/ انسان و جن و ملک در آسمان اند
به یاد کربلا گریه می کنم/ در میان قتلگاه زینب (س) اسیر است
پیکر فرد آسمانی یعنی امام حسین علیه السلام بر روی زمین است/ سر خورشید مانند امام حسین علیه السلام
روی نیزه هاست دلم از داغ تو آتش گرفته/ مرغ دلم دارد به سراغ تو می آید
تا از بند قفس رها شود/ در میام باغ تو پرواز کند
تو راه من عشق پاک توست/ غصه ای نیست تا حرم پناهم باشد
تا امیرم تو هستی از دشمنان/ هراس و واهمه ای در دل ندارم
مسیرم تا ابد راه حسین علیه السلام است/ تا امیرم هستی اسیر تو هستم ای حسین علیه السلام
دست به دامان ساقی حرم حضرت عباس علیه السلام/ من گدا و فقیر تو هستم ای حسین علیه السلام
در دریای بی کسی/ می دانم که آقای من هستی ای نفس من
هیئت تو کشتی نجات من است/ تو به داد دل من می رسی
غم حسین علیه السلام، درد و درمان من است/ ماتم حسین علیه السلام، دین و دنیای من است
آرزوم این هست بمیرم آخرش/ زیر سایه پرچم حسین علیه السلام
ای وارث بالا مقام ای مهدی (عج) بیا/ ای تو که مفسر آیه هل اتی هستی بیا

مگر نه اینکه تا ظهور تو جوشش هست/ ای خون غربت از کربلا بیا

۵. برآر زینب بمیره، تونه ایجور نوینه/ سرت رته وری نیزه

تنت دی خاک ای صحرا/ شنیدم خوم صدا دایه

صدای حضرت زهرا/ صدا می زد روله روله

تونه کشتن لوع/ و ری نیزه تو ای خونی

ز آیه آیه قرآن/ ز داغ اکورت زارم

چنی ابری که ایوار/ م جز تو ای برآر جونم

کسی ن جز خدا نارم/ رفیق روز و شو رتی

ز پیش خورت/ سی توشیون کنم ایسه

کنم سی ماتم تو/ یتیمی و اسیری بی

نصیب دُخترِ حیدر/ سکینه می زنه ایسه

دمی د سینه و د/ علی روله علی لای لای

بِخُفْتِ گهوآرته خالی/ سرتِته هیشتی و خاک

رباب افتاد و چه حالی/ برآر زینب بمیره، تونه ایجور تونه

***** ترجمه فارسی *****

ای برادر حسین (علیه السلام)، زینب (س) بمیرد و تو را این طور نبیند/ سرت بر روی نیزه رفته

تهات در خاک این صحرا/ صدای مادرم را خودم شنیدم

صدای حضرت زهرا (س)/ که صدا می زد ای دلبندم ای دلبندم

تو را لب تشنه کشتند/ و بر روی نیزه تو می خوانی

از آیه آیه قرآن/ از داغ پسرت حضرت علی اکبر (علیه السلام)، گریه و زاری می کنم

مثل ابری که در عصر باران ببارد/ من غیر از تو ای برادر جوانم

کسی جز خدا را ندارم/ ای رفیق روز و شب رفتی

از پیش خواهرت زینب (س)/ الان برای توشیون کنم

برای ماتم تو تب می کنم/ یتیمی و اسیری شد

نصیب دختر حیدر حضرت علی (علیه السلام)/ الان سکینه می زند

لحظه ای بر سینه و بر سر/ علی اصغر (علیه السلام) دلبندم ای علی لای لای

بخواب که گهواره تو الان خالی است / سرت را روی خاک جا گذاشتی
رباب به چه خالی افتاد / ای برادر حسین علیه السلام، زینب بمیره و تو را این طور نبیند

۶. یه نم نم بارونه / یا اشک یتیمونه
بی کس لش حسینیه / زیر سم اسبونه
میره وه سر نیزه / یه قاری قرآونه
یه نم نم بارونه / یا اشک یتیمونه
زینب میشینه تنیا / غمخوار اسپروونه
غمها ده دلش بسیار / وه یاد برارونه
یه نم نم بارونه / یا اشک یتیمونه
رقیه موه بابا / دل تنگ و هراسونه
تش ها ده دل زینب / نوگی پریشونه
یه نم نم بارونه / یا اشک یتیمونه
سُخته پر پروونه / ده کنج ایه و پروونه
یه زینب بی کسه / وا ناله حجروونه
یه نم نم بارونه / یا اشک یتیمونه
ده خین شهیدونه / کربلا گلسونه
خم بی کمر زینب / یه مظلوم دورونه
یه نم نم بارونه / یا اشک یتیمونه

***** ترجمه فارسی *****

این نم نم باران هست / یا اشک یتیمان هست
بی کس و تنها، جسد حسین علیه السلام / زیر سم اسبها هست
بر روی سر نیزه می رود / یا قاری قرآن هست
این نم نم باران هست / یا اشک یتیمان هست
زینب (س) تنها می نشیند / غمخوار اسپران هست
غمهای زیادی در دلش هست / با یاد برادرانش هست
این نم نم باران هست / یا اشک یتیمان هست

رقیه (س) می گوید بابا/ دل تنگ و هراسان است
 آتش زده در دل زینب (س)/ نو گلی پریشان
 این نم نم باران هست/ یا اشک یتیمان هست
 مثل پروانه سوخت/ در کنج این ویرانی
 این زینب (س) بی کس و یار است/ با حجره ای نالان
 این نم نم باران هست/ یا اشک یتیمان هست
 از خون شهیدان/ کربلا گلستان شده است
 کمر زینب (س) خم شد/ این مظلوم دوران هست
 این نم نم باران هست/ یا اشک یتیمان هست

۷. رسول الله بُرینه تشنه رأس / حسین مرتضی شیرِ خدانه
 رسول الله برینه دس عباس / علمدار رشید کربلانه
 رسول الله زنه و نیزه رأس / عزیز و خامس آل عبانه
 رسول الله کی بی وا مرگ اکبر / شراره زه درین خیمیه
 رسول الله بیا جاری دِ داغ / حسی کو سیل اشک انبیانه
 رسول الله موئه آیا شفاعت / و که خی کرد دل پاک شمانه
 رسول الله سی چی شمر ستمگر / کُشی معجر ناموس خدانه
 رسول الله نکردی تو سفارش / که شمر ها میکه ای جور و جفانه
 رسول الله چی بی مزد رسالت / نکه نهی کردی دوسی اقربانه
 رسول الله بیا بکو مجازات / پیشگاه خدا قوم دغانه
 رسول الله علی هونه نشی بی / که کشتن فاطمه خیرالنسانه

***** ترجمه فارسی *****

رسول الله سر تشنه لب را بریدند/ حسین مرتضی علیه السلام شیر خدا
 رسول الله بریدن دست عباس علیه السلام / علمدار رشید کربلا
 رسول الله بر سر نیزه سر را گذاشتند/ عزیز و پنجمین تن آل عبا
 رسول الله چه زمانی بود مرگ علی اکبر علیه السلام / شراره در این خیمگاه زد
 رسول الله بیا از داغ جاری کن/ حسین علیه السلام را نگاه کن که اشک انبیاء است

رسول الله می شود آیا شفاعت / از خون دل پاک شما کرد
 رسول الله چرا شمر ستمگر / ناموس پوشیده خدا را کشید
 رسول الله آیا تو سفارش نکردی (حسین علیه السلام) را / که الان شمر ظلم و جور و جفا می دارد
 رسول الله مزد رسالت چه بود / مگر نهی نکردی دوستی با این بیگانگان را
 رسول الله بیا مجازات بکن / از پیشگاه خدا این قوم ستمگر را
 رسول الله علی علیه السلام خانه نشین شد / زمانی که فاطمه بهترین زن (خیر النساء) را کشتند

۸. سید جوانان بهشت ای خدا بی کسه / ناله بی کسی او تا سما می رسه
 هرکه بیه یار و گرفتار و مجنون او / و ابد عصر د باره و مدیون او
 مرغ گرفتارت منم مولا حسینم / عاشق و بیمار منم مولا حسینم
 جو بو چینه فدا بکه د رخت حسی خُر / صد آفرین و غیرت ای دلاور گُر
 جمله حسینونن د قید و بن رهائن / دیر د ذلت و د ننگ عاشق خدائن
 مولا ابوالفضل حسی دس و دامونتیم / عاشق و دلباخته و مس و حیرونتیم
 اگر خدا نظر بکه پیروز محشریم / سیراو د عشق کوثر و باده حیدریم
 تا و ابد گدا تونم سائل زینم / خوش نومیه نومت حسی تا ابد و لوئم
 مَس و خراباتی و لیوت منم یا حسی / کشته راه عشق و غیرت منم یا حسی
 یه آرزومه عاقبت شهید حسی بام / کشته راه عزت و امید حسی بام

***** ترجمه فارسی *****

ای خدا سید جوانان اهل بهشت امام حسین علیه السلام بی کس و تنهاست / ناله بی کسی و تنهایی او
 تا آسمان می رسد
 هرکسی شد یار و گرفتار و مجنون او (امام حسین علیه السلام) / تا ابد مدیون اوست
 ای مولایم حسین علیه السلام مانند مرغی گرفتار تو هستم / ای مولایم حسین علیه السلام عاشق و بیمار هستم
 بگو جان چیه که در راهت مانند خُر فدا کنم / صد آفرین و غیرت بر دلاور مردان گُر
 همه فدائیان حسین و حسینون از قید بُن (دنیا) رها هستند / از ذلت و ننگ فاصله دارند و
 عاشق خدا هستند

ای مولا ابوالفضل علیه السلام و حسین علیه السلام دست به دامان شما هستیم / عاشق و دلباخته مانند مَس
 و حیران شما هستیم

اگر خدا یاری کند پیروز روز محشر هستیم / سیراب از آب عشق کوثر (فاطمه س) و باده
شراب حیدر (علی علیه السلام) هستیم
تا ابد گدای تو هستم و فقیر زینب (س) / خوش نامی هست نامت ای حسین علیه السلام تا ابد بر
روی لبانم

مست و خرابات و دیوانه تو هستم ای حسین علیه السلام / کشته راه عشق و غیرت من هستم ای حسین علیه السلام
آرزوم این هست عاقبت شهید راه حسین علیه السلام باشم / کشته راه عزت و امید حسین علیه السلام باشم

۹. مه حسین فاطمه زاده ی پیغمبرم / شیرهی جون نبی یادگار حیدرم
هرکه پیرو منه مه شفیع محشرش / و که بی یار حسی، حسی موئه یاورش
اصغر و عباس مه رهنما رهبرش / نور ایمون حسی سایه موئه و سرش
یه ره و رسم منه وا و که بی یاورم / او علی اکبر مه دشمن بیدادیه
مظهر مردانگی شمع جمع رادیه / خین سرخ شهدا باعث آبادیه
که حسی جرمش ینا مکتبش آزادیه / یه علی اصغر مه آخر یار لشکر
و خدا خین منه رد سرخ تا بهشت / ینه عباس حسی وا خین دسش نوشت
همه یارون حسی حیدری حسی سرشت / که محبت حسی رمز خیر سرنوشت
مه سفینه ی نجات رهنما و رهبرم / ارکه دین ناری بیا کوفیه آزاده بو
چشمه آزادگی تشنه ی پیمانہ بو / کوفیه کم تو چنی وا خدا بیگانه بو
کم تو دیر د مروت و غیرت مردانه بو / تو نرو و خیمیا ارکه مه بی یاور
ای همه یارون مه شو شوء شهادته / سینه ی تشنه منه تیغ خصم سقایته
آر حسی مهلت میها سی شویی عبادته / آر نه گر مرتضی مظهر شجاعته
آروم جون رسول افتخار حیدرم

***** ترجمه فارسی *****

من حسین علیه السلام پسر فاطمه (س) زاده ی پیغمبر صلی الله علیه و آله هستم / شیرهی جان نبی و یادگار حیدر
(علی علیه السلام) هستم

هر کسی که پیرو من هست من در روز محشر شفیع او هستم / هر کسی یار حسین علیه السلام باشد،
حسین یارش می شود

من راهنما و رهبر علی اصغر علیه السلام و عباس علیه السلام هستم / نور ایمان حسین علیه السلام، سایه بر سرش می شود

این راه رسم من است با آنکه بی یار و یاور شدم / علی اکبر علیه السلام من، دشمن بی دادی و بی عدالتی است

مظهر مردانگی و شمع جمعی عدالت است / خون سرخ شهدا موجب آبادانی است
که حسین علیه السلام جرمش این بود که مکتبش آزادی است / علی اصغر علیه السلام آخرین یار لشکر هست
بخدا تا بهشت خون من رد سرخ است / این را عباس علیه السلام حسین علیه السلام با خون دستش نوشت
همه یاران حسین علیه السلام، حیدری (علی علیه السلام) و حسین علیه السلام سرشت اند / که رمز خوب
سرنوشت، محبت حسین علیه السلام است

من رهنما، رهبر و کشتی نجاتم / اگر دین نداری بیا ای کوفی، حداقل آزاده باش
چشمه آزادگی باش و تشنه پیمان / ای کوفی کم با خدا بیگانه باش
کم دور از مروت، غیرت و مردانگی باش / تو به سمت خیمه‌ها نرو وقتی من بی یار و یاورم
ای همه یاران من شب شب شهادت است / سینه من تشنه است و تیغ دشمن سقا است
اگر حسین علیه السلام مهلتی می‌خواهد برای عبادت است / وگرنه پسر مرتضی (علی علیه السلام) مظهر
شجاعت است

آرام جان رسول الله صلی الله علیه و آله و افتخار حیدر (علی علیه السلام) هستم

۱۰. شهید تیغ اشقیبا اکبر و عباس من / یا مال جور دشمنیا باغ گل یاس من
تشنه دشت کربلا کشتن علی اصغر / دار و ندار و دلخوشی اکبر رعنا منظر
د داغ عباس جوو خم کرده دشمه کمرم / اشکسه د ای بار غم آینه احساس من
والله خدا خط حسی و ذلت تن ندینه / ارکه د ذلت دم دین دم د شهادت زینه
تنیا حسی د راه تو و صف دشمه میزنه / که دین حق زنه د خسی ایثار و اخلاص من
حق وا منه چی سایه و پیوسته سایه حق منم / و که دفاع بکه د حق تا آخرین رمق منم
شهر سیر آسمو تا نور هفت طبق منم / قرئو همه نقش خط جمال انفاس من
تا خسی د رگیام جاریه مولا حسی یار تونم / سر تا و پا شیدایی عشق علمدار تونم
دلداه عشق حقه ی راه دُرربار تونم / عشق حسینم هوان دس چپ وراس من
یارب حسی گلوآزه ی ایمون واحسون تونه / آر دشمنو سنگش دین بر سر پیمون تونه
ای سائلم نوحه خون صف مریدون تونه / عشق حسی زیبا دُر بازار اجناس من

***** ترجمه فارسی *****

علی اکبر علیه السلام و عباس علیه السلام شهید تیغ ستمگران اند/ پایمال ظلم دشمنان اند و گل یاس باغ من هستند
علی اصغر علیه السلام من را تشنه لب در دشت کربلا کشتند/ دار و ندارم و دلخوشی و زیبا روی من
را یعنی علی اکبر علیه السلام کشتند

از داغ عباس علیه السلام جوان دشمن کمرم را خم کرد/ شکست این بار و غم آینه احساس من شد
خدایا خط حسین تن به دلت ندادن است/ اگر از ذلت دم بزنند دم از شهادت می زنند
حسین علیه السلام تنها بخاطر راه تو است خدا بر صف دشمن میزند/ که دین حق از خون ایثار و
اخلاص من (حسین علیه السلام) است

حق با من است مانند سایه و مدام سایه حق منم/ کسی که دفاع از حق می کند تا آخرین رمق منم
شاهپرک سیر و سفر آسمان تا نور هفت طبقه منم/ نشان همه و نقش خط زیبای نفس ها و جانها منم
تا خون در رگهایم هست ای مولای من حسین علیه السلام یار تو هستم/ از سر تا پا دیوانه عشق
علمدار عباس علیه السلام تو هستم

دیوانه راه و عشق حق چون دُر تو هستم/ عشق حسین علیه السلام همراه دست چپ و راست من است
ای خدا، حسین علیه السلام گل واژه ای ایمان و احسان توست/ اگر دشمنان بر سرش سنگ هم بزنند
باز بر سر پیمان توست
من فقیر نوحه خوان در صف مریدان تو هستم/ مروارید زیبا در اجناس بازار من عشق
حسین علیه السلام است.

۱۱. روله ای قاسم پاره پیـــکرم/ روله ای مرغک بی بال و پرم
جسم بی کست منه وری خاک سیاه/ غرق خبی بیه تنت د ای دشت بلا
چی بوم جو او ، و زینب داغ ودل/ بعد مرگ تو ا یاد گار مجتبی
لش تو ها و زمی بــــراورم/ روله ا مرغک بی بال و پرم
عمو و سیقت ا سی چی پر خینه تنت/ مثل کاسه اشکه سرخ بیه پیرهنت
ای کاش بوه دیببخ و بو کوفه خراو/ کم کوفی زیه زخم جفا وی بدنت
قاسم اشــــاخه نو ثمرم/ روله ا مرغک بی بال و پرم
سوخته جگرم د سوز گرما و عطش/ هجرون تو هم زیه و بنیاد م تش
عمو وفدا او تن چی برگ گلت/ ای قوت جو ستین دل نور دو چشم

لشکت ها و زمی بـــــراورم / روله ا مرغک بی بال و پرم
 گرگر هه میا و گوشم آوای عطش / د خیمه میا شورش و غوغای عطش
 دونم که توهم تشنه ای ای مونس دل / اما نمیا د حلق تو نای عطش
 تشنه لو شهید بیه چی اکبـــــرم / روله ای مرغک بی بال و پرم
 ***** ترجمه فارسی *****

دلبندم ای قاسم علیه السلام ای پیکر پاره / دلبندم ای مرغ بی بال و پرم
 جسم بدون حامی (کس) تو بر روی خاک سیاه مانده / در این دشت بلا تن تو غرق در خون شد
 چی بگم در جواب و زینب دلش داغدار است / ای یادگار امام حسن مجتبی علیه السلام بعد از مرگ تو
 در روبرویم جنازه تو بر روی زمین است / دلبندم ای مرغ بی بال و پرم
 عمو به فدایت چرا چنین جسم من خونین است / پیراهن تو مانند کاسه اشک سرخ است
 ای کاش از اساس کوفه خراب شود / که کوفی چقدر زخم ظلم و ستم بر بدن تو زده است
 ای قاسم علیه السلام ای شاخه نو ثمر (میوه) من / دلبندم ای مرغ بی بال و پرم
 از سوز گرما و تشنگی جگرم سوخته است / بر بنیاد وجود من، هجران تو هم آتش زد
 عمو به فدای آن جسم مانند برگ و گلت / ای قوت دلم و دلبندم و ای نور دو چشمم
 در رو به رویم جنازه تو بر روی زمین است / دلبندم ای مرغ بی بال و پرم
 آوای تشنگی لحظه به لحظه به گوشم می رسد / شورش و غوغای تشنگی از خیمه ها می آید
 ای همدم دلم می دانم تو هم تشنه هستی / اما نوای تشنگی از حلق تو نمی آید
 مانند علی اکبرم علیه السلام تشنه لب شهید شدی / دلبندم ای مرغ بی بال و پرم

نتیجه گیری

واقعۀ کربلا، یک حماسه است؛ اما نه حماسه شخصی یا قومی. حماسه ای است که در
 روح انسانی، جولان و هیجانی برای سلحشوری، مقاومت و ایستادگی، و دفاع از عقیده
 ایجاد می کند. روحیه متموجی از عظمت، غیرت، حمیت و شجاعت، حس دفاع از
 حقوق و حس عدالت خواهی. کسی که برای امام حسین علیه السلام ابراز احساسات می کند،
 باید طوری نمایشگری کند که نمایشگر حماسه حسینی باشد. نمایشگر آن جنبه نورانی
 و روشن تاریخ عاشورا باشد، نمایشگر روح حسین بن علی باشد و خوشبختانه کم و بیش

این بیداری پیدا شد و بعضی از دسته‌ها توجه کردند که چه باید بکنند. مرد بزرگ، روحش صاحب حماسه است، اما حماسه مقدس، مشخصات دیگری هم دارد؛ نخست آنکه، حماسه مقدس آن است که (حماسه‌ساز) روحش برای خودش موج نمی‌زند و فقط حق و حقیقت را می‌بیند و اگر خیلی کوچکش کنیم بشریت را می‌بیند؛ هدفش مقدس و پاک و منزّه است. دومین مشخصه حماسه‌های مقدس آن است که در فضا و شرایط خاصی که هیچ‌کس گمان وقوع آن را نمی‌برد، قرار گرفته‌اند و در فضایی بسیار بسیار تاریک و ظلمانی یک‌شعله حرکت می‌کند؛ شعله‌ای در یک ظلمت مطلق و فریاد عدالتی است در یک استبداد و ستم مطلق، جنبشی است در یک سکوت، در حالی که همه ساکن و مرعوبند، کلام و سخنی است در یک خاموشی مرگبار. در این مقاله، سوگ‌واره و عزاداری حسینی نیز این گونه فهم و تعریف می‌شود که شامل مجموعه‌ای از رفتارها و هنجارهایی است که طی قرن‌ها با فرهنگ ایرانی ممزوج شده و سبک و شیوه‌ای از زندگی را برای روزها و ماه‌هایی از سال (فراتر از یک مناسبت دینی) شکل داده است. این مجموعه از مفاهیم و رفتارها در قالب سوگ و سوگ سروده، چنان دوام یافته که در جامعه متظاهر از تجلیات مدرنیته، همچنان کار ویژه خود را به خوبی ایفا می‌کند و به نوعی در پی گونه‌ای الهام‌گیری از سیره اهل بیت علیهم‌السلام برای معنابخشی به یک سبک زندگی آرمانی و دین‌محور بوده‌اند. سوگواری و عزاداری حسینی علیه‌السلام در این مقاله پژوهشی، به مثابه یک فراوری انسانی و غیر قدسی، عبارت از مجموعه اعمال و رفتارهایی است که طی قرن‌ها با فرهنگ ایرانی ممزوج و قوام یافته و متناسب با تفاوت‌های اقلیمی، طبقاتی و اندیشه‌ای قوم گُر، اشکال مختلفی به خود گرفته، لکن با تمامی این تفاوت‌ها، محوریت ارادت به امام حسین علیه‌السلام از مشترکات آن‌هاست و به جهت برخوردار بودن از بسیاری جذابیت‌های خوشایند و مادی (فارغ از ابعاد عظیم معنوی)، توانسته رفتارهایی تکرارشونده را به‌مانند یک سبک از زندگی در روزهایی از سال صورت‌بندی کند. چنان‌که با در نظر داشتن نمونه سالم و به‌دور از انحراف و اغراض نفسانی سوگواری و عزاداری، اساساً کلیت عزاداری امام حسین علیه‌السلام ضمن تأثیرات تربیتی، در حوزه‌های مادی و روزمره زندگی ایرانیان نیز منشأ آثار مختلف بوده است.

در نهایت، از میان مجموعه پدیدارهای عزاداری، برخی معانی مرتبط با حوزه‌های زندگی روزمره و سبک زندگی بازنمایی شد، تا آنجاکه به نظر می‌رسد این موارد می‌تواند نقش جایگزین در برابر برخی الگوهای وارداتی سبک زندگی ایفا کند. سوگ‌واره لری (چاینه لری)، که به‌عنوان یکی از میراث فرهنگی ناملموس آوایی، زبانی و ادبی مرسوم است، به‌تمام ابعاد زندگی و مصائب واقعه دشت کربلا و عاشورا می‌پردازد و زمانی که آیین چندهزار سال در مناطق زاگرس نشین دوام می‌آورد، که ریشه داشته و منطبق با دین بودند، ماندگار مانده‌اند. سوگ سروده چاینه حسینی علیه السلام بخشی از تاریخ، فرهنگ و هویت مردم لر است که با گذشت صدها سال، اما همچنان کارکرد خود را حفظ کرده است و از دل پاک و لحن سوزناک و حزن‌انگیز خود مردم بر می‌خیزد و منطبق با دین، مذهب، آیین، باور، اعتقادات و علائق مردم است و دارای جنبه‌های بصری، عرفانی، عاشقانه، حماسی، دینی، مذهبی، باوری و جغرافیایی است که درک محتوا و برداشت معنی چاینه مهم‌تر جلوه می‌نماید. تجزیه و تحلیل کیفی اشعار سوگ سروده چاینه حسینی علیه السلام نشان داد که در بخش ژرف‌ساخت، خداباوری، توسل به‌حضرت سیدالشهدا امام حسین علیه السلام، ارادت و احترام به‌مقام شامخ و ارزش الهی و معنوی امام حسین علیه السلام، اولاد و اصحابش، شکرگزاری و رضایت از قضا و قدر خداوند در حادثه عاشورا، صبر بر مصائب اهل‌بیت حسینی علیهم السلام، نمایان‌کردن ظلم و شقاوت سپاه عمر بن سعد در دشت کربلا، صبر زینبی (س) و رشادت‌های اهل کاروان و شهدای دشت کربلا، به‌ویژه حضرت عباس، علی‌اکبر و قاسم علیهم السلام، مظلومیت شهدای دشت نینوا، به‌ویژه حضرت امام حسین و علی‌اصغر علیهم السلام، عشق، شور و تداوم راه و عزت حسینی علیه السلام، ظلم‌ستیزی، عافیت‌طلبی و طلب شفاعت از امام حسین علیه السلام بودند. همچنین در سوگ سروده‌ها، بر مضامین مشترکی همچون، شیون و گریه، شهید و شهادت، اسارت، تشنگی، گهواره، خون، نیزه، خیمه و علم تاکید بیشتری شده بود. همچنین مشخص شد که نتایج این پژوهش با پیشینه مطالعات (عابدینی ۱۴۰۲، حسینی ۱۴۰۳، آلاق ۲۰۲۳ و بسیگت و سیمسک‌آرسلان، ۲۰۲۴) هم‌خوانی دارد.

منابع

- حسینی، سجاد (۱۴۰۳)، آیین سوگواری در دوره صفوی؛ مطالعه تطبیقی متن و تصویر، دو فصلنامه تاریخ فرهنگ ایران، دوره ۱، شماره ۲، ۸۳-۹۵.
- شبستری، معصومه (۱۴۰۲)، سیر تطور و سور و سوگاز آدم علیه السلام تا امام حسین علیه السلام، اولین همایش علمی هیات و آیین‌های مذهبی.
- صادق‌نیا، مهرباب و محمدعلی، ربانی (۱۳۹۳)، تحلیل کارکردی سوگواری‌های محرم در ایران پس از انقلاب، دو فصلنامه شیعه‌پژوهی (دانشگاه ادیان و مذاهب)، دوره ۱، شماره ۱ (شماره پیاپی ۱)، ۷۳-۹۰.
- عابدینی، فاطمه (۱۴۰۲)، جستاری بر مرثیه‌های عاشورایی (بررسی تطبیقی رثای امام حسین علیه السلام در حماسه عیدالغدیر و ترکیب‌بند محتشم کاشانی)، دهمین کنفرانس بین‌المللی زبان، ادبیات، تاریخ و تمدن.
- محرمی، غلامحسین (۱۳۸۲)، تاریخ عزاداری برای امام حسین علیه السلام، فصلنامه تاریخ در آئینه پژوهش، شماره ۳، ۲۵۵-۳۰۰.
- محلاتی، حیدر و علی حسن‌زاده (۱۴۰۰)، بررسی تطبیقی سوگواری‌های حسینیه محتشم کاشانی و سیدحیدر حلی، فصلنامه معارف حسینیه علیه السلام، دوره ۶، شماره ۲۴، ۷-۳۰.
- مرادی‌بهمئی، علی (۱۴۰۳)، سروخوانی زنان ایل بهمئی: آیین سوگ و حافظه جمعی قوم، نهمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه زبان و ادبیات ایران.
- مویزچی، جواد و سیدخدایار، مرتضوی (۱۴۰۱)، خوانشی از عزاداری حسینیه علیه السلام، به‌مثابه یک‌سبک زندگی، فصلنامه اسلام و مطالعات اجتماعی، دوره ۱۰، شماره ۱ (پیاپی ۳۷)، ۳۶-۶۷.
- Alalaq, A.S (2023), *The Mourning in Iran Between the Safavid and Qajar Eras*, University of Kufa.
- Basyigit, O. *Simsek Arslan, B (2024), Death and Grief Literacy in the Family*, Psikiyatride Guncel Yaklasımlar-Current Approaches in Psychiatry, 16 (4), PP: 644-657.